

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Har Udrensningen faaet social Slagside?

Af
Højesteretsadvokat
Ejvind Møller

Højesteretsadvokat Annæus Schiødt, der udførte Aktoratet mod Quisling fremhævede i det Foredrag, han holdt i Odd Fellow Palæet i København, at man ved Udrensningen i Norge med Vilje havde søgt i første Omgang at sætte ind imod »Toppen«, ligesom han paa den Side fremhævede, at der i Norge var en Tendens til ikke at strække Opgøret mod »Landssvikerne« længere nedad end højst nødvendigt. Jeg tror ogsaa, at de fleste herhjemme kan tiltræde de fremhævede Synspunkter.

Tilsyneladende gaar man i Danmark den modsatte Vej: det hagler ned med Domme over smaa, sølle Stympere, hvis Forhold under alle Omstændigheder kun ligger paa Grænsen af det straffbare, medens der endnu ikke synes at være faldet Domme over det, man populært kalder »Toppen«.

Den Tanke, der ligger til Grund for Straffelovstillægget af 1/6 1945, er, som ogsaa meget stærkt fremhævet under Rigsdagsforhandlingerne, den, at man kun ønsker at tage de virkelig grove Forbrydelser med. Det danske Samfund er paa langt Sigt ikke tjent med, at Retsopgøret strækkes for vidt, og at maaske ca. 10.000 Personer, der vel har handlet imod Landets Interesser, men ikke paa saa grov Maade, at de kan karakteriseres som Landsforrædere, straffes. Det maa herved erindres, at Afstraffelse i disse Tilfælde netop, fordi det drejer sig om en Landsforræderilov med de dertil knyttede haarde Retsvirkninger og Stemplet »Infami«, rammer ikke alene den paagældende, men hans Familie, hans Børn overmaade haardt. Det maa dernæst erindres, at hele denne store Gruppe af Smaaforbrydere til sin Tid vil komme ud med en Bitterhed og Haardhed i Sindet, fordi Forholdet mellem Brøde og Straf for dem maa staa som ganske urimeligt. Efter Fængsels-

opholdet vil de kunne befrygtes i Ordets egentlige Forstand at være blevet forvandlet til asociale Individuer. Det er Tanker af denne Art, der har medført, at først det af Frihedsraadet nedsatte Ud-

valg og siden saavel Regering som Rigsdag har søgt at begrænse Retsopgøret ved at indføre en normal Minimumsstraf paa 4 Aars Fængsel plus Tab af almen Tjilid. Derigennem og gennem Formuleringen af de enkelte Paragraffer i Straffelovstillægget har man søgt at holde Retsopgøret inden for de ønskede Rammer: Kun de virkelig grove Tilfælde, men paa den anden Side alle saadanne skal rammes.

Naar den offentlige Mening i Dag stiller det Spørgsmaal, om Udrensningen har faaet en social Slagside, og naar dette Spørgsmaal nu skal undersøges, deles Spørgsmaalet i to: Er man gaaet for langt til Bunds? og er man gaaet for lidt til Tops?

EN AF FRIHEDSBEVÆGELSENS STORE MÆND

Medlem af Danmarks Frihedsraad, Professor, Dr. Ole Chievitz, afgiver sin Stemme paa Valgdagen.

1°. Der er efter min Mening ikke Tvivl om, at *man er gaaet for langt til Bunds*. Der foreligger en lang Række Domme, hvor den sunde Retsbevidsthed vil reagere imod, at de paagældende straffes som *Landsforrædere*.

Medens der næppe er nogen, der reagerer over for, at Hipofolk, Sommerfolk, Stikkere straffes, og medens det samme bortset fra enkelte oversensible Jurister gælder Frikorpsmænd etc., vil man omvendt i vide Kredse næppe kunne bilige følgende Domme*):

En uniformeret Brandmand, end ikke bevæbnet. En Arbejdsmand paa Lundtofte Flyveplads, der senere overtager Vagttjeneste, og som end ikke er uniformeret. En Telefondame, der blot har passet et Omstillingsbord paa Politigaarden. En Ambulancechauffør, der lejlighedsvis har assisteret ved Paafyldning af Flyvemaskiner.

En lang Række Domme dømmer Folk, der har medvirket under Organisation Todt, idet man, jfr. nedenfor, har opfattet Engagementet i O. T. som identisk med at være gaaet i tysk Krigstjeneste. Hvor langt man herved kommer til Bunds kan frengaa af et Par Eksempler:

2 Aars Fængsel og Tab af almen Tillid — Tiltalte var lige fyldt 18 Aar ved Hvervningen, kun beskæftiget i Udlandet, kun som Tolk, alm. Arbejdsmand og ved Formidling af Post til og fra danske Arbejdere.

2 Aars Fængsel og Tab af almen Tillid i 5 Aar. 18 Aar ved sin Indtræden, handlet under en vis Tvang, da han blev beskyldt for Sabotage under Arbejde paa en Flyveplads. Ikke Faneed. Lidt illegalt Arbejde efter Hjemkomsten.

2 Aars Fængsel plus Tab af almen Tillid for at have virket som Chauffør for O. T. endda i Udlandet.

2 Aars Fængsel plus Tab af almen Tillid. Oprydning og Vagt i Frankrig.

Fængsel i 1 Aar 6 Mdr. Tab af almen Tillid. Bevæbnet og uniformeret Sabotagevagt ved Telefonvæsenet i Saint Clou i Frankrig.

6 Mdr. Fængsel og Tab af almen Tillid: Oprydningsarbejde og Indladning af Gods i Jernbanevogne i Tyskland og Frankrig. 18 Aar gammel.

Jeg synes herefter, at man daarligt kan bestride, at man i mangfoldige Tilfælde er gaaet for vidt. Ansvarer herfor paahviler Anklagemyndigheden og Domstolene. Allerede i Bemærkningerne til Lovforslaget hedder det: »Efter Loven bør der kun rejses Tiltale i de grove Tilfælde af Landsforræderi og landsskadelig Virksomhed«. og under Rigsdagsforhandlingerne er dette Synspunkt gentagne Gange blevet stærkt fremhævet. Der er saaledes ingen Tvivl om, at det har været Rigsdagens Forudsætning, at

Anklagemyndigheden vilde undgaa at rejse Tiltale i mindre grove Tilfælde. En Gennemgang af det foreliggende Domsmateriale viser, at Anklagemyndigheden næppe i tilstrækkelig Grad har taget Hensyn til disse Lovens Forudsætninger.

Det endelige Ansvar ligger naturligvis hos Domstolene. Selv om Anklagemyndigheden rejser Tiltale, behøver Domstolene ikke at følge Anklagemyndigheden. En Række af de kritiserede Tilfælde skyldes, at Domstolene efter mit Skøn har fortolket Straffelovstillæggets § 10 »ladet sig hverve til tysk Krigstjeneste« alt for vidtgaende. Naar Deltagelse i tysk Krigstjeneste normalt straffes med Minimumsstraf af 4 Aars Fængsel og Tab af almen Tillid, og naar det saa utrykkelig er fremhævet, at kun grove Tilfælde skal straffes, vil Domstolene efter mit Skøn med fuld Føje have kunnet fortolke Begrebet »tysk Krigstjeneste« snævert, saaledes at kun virkelig aktiv Deltagelse i egentlig tysk Krigstjeneste blev straffet efter Loven. Derved vilde de fleste Smaaforbrydere kunne frifindes. Er det ikke ogsaa i Strid med almindelig Sprogbrug, hvis man opfatter de ovenfor nævnte Eksempler som værende »tysk Krigstjeneste«. Ogsaa ved Fortolkningen af Tillæggets § 16, hvorefter den straffes, der »paa anden Maade end ved almindeligt civilt Lønarbejde... har ydet Besættelsesmagten eller de med denne samarbejdende Organisatioer eller Personer Bistand ved Raad eller Daad«, kunde Domstolene med fuld Føje anlægge en streng Fortolkning (navnlig ved at henvise Tvivltilfælde til Begrebet »almindeligt civilt Lønarbejde«, der jo ikke straffes), og der havde f. Eks. ikke været nogen Nødvendighed for at straffe den ovenfor omtalte Telefondame, der kun havde passet et Omstillingsbord.

Det skal erkendes, at Problemet Medlemsskab af O. T. i Almindelighed kan være tvivlsomt, fordi man staar over for et oplagt Grænsetilfælde. Men det er stødende for den almindelige Retsbevidsthed, at den danske Arbejder, der medvirker ved Oprydning i Ruinerne i f. Eks. Berlin, ikke straffes, hvorimod en anden Dansker, der som Medlem af O. T. udfører nøjagtigt det samme Arbejde, straffes. Jeg mener, at man roligt kunde have undladt at rejse Tiltale eller straffe alle, der har medvirket i O. T., der i den almindelige Bevidsthed stod som et Slags Entreprenørforetagende, men at man i hvert Fald burde have udelukket Tiltale eller Straf i alle de mange Tilfælde, hvor den paagældende Virksomhed ikke havde været af krigsmæssig Karakter.

2°. Det andet Spørgsmaal, hvorvidt Udrensningen ikke er gaaet nok til Tops, kan efter min Opfattelse ikke i Dag besvares. Her tænkes først og fremmest paa de saakaldte store Værnemagere. Kun en enkelt Sag er endnu naaet frem

til Paakendelse (HRS. Geo. K. Schjørning), og her indtraadte Frifindelse med en Begrundelse, der vist nok har vakt almindelig Forundring. Men iøvrigt gælder det, at disse Sager efter deres Natur kræver lang Tids Forberedelse, og først i Løbet af det første halve Aar vil det kunne ses, i hvilket Omfang der vil blive rejst Tiltale efter Straffelovstillægget, og hvorledes Domstolenes Praksis vil stille sig. Det er derfor for tidligt at ville danne sig et Skøn.

Et andet Problem med Hensyn til Spørgsmaalet om Udrensning til Tops er Forholdet til de Personer i store og ledende Stillinger, der paa anden Maade end ved Værnemageri har udvist national uværdig Optræden, f. Eks. enten ved Samkvem med Tyskere eller ved Deltagelse i den saakaldte »aandelige Infiltration«. En Række af disse Tilfælde vil utvivlsomt kunne henføres under den nys citerede § 16 i Straffelovstillægget »Bistand ved Raad eller Daad«. Der vil, efter hvad jeg har erfaret, i nær Fremtid blive rejst Tiltale bl. a. i en Række Sager vedrørende journalistisk Virksomhed, og det er i Bemærkningerne til Lovforslaget utrykkelig fremhævet, at § 16 bl. a. omfatter Personer, »som... under Besættelsen gennem Presse, Radio eller paa anden Maade har drevet tysk Propaganda«. I hvilket Omfang Anklagemyndigheden vil rejse Tiltale, og hvorledes Domstolenes Praksis vil blive, kan endnu ikke bedømmes.

Derimod kan det roligt fastslaaes, at en Række Forhold, som det vilde være ønskværdigt at reagere imod, ikke omfattes af Straffelovstillægget. Professor Carsten Høeg har i en Række Artikler i Berlingske Tidende og en Artikel i »Frit Danmark« (Nr. 14) fremhævet Ønsket om en særlig Lov omfattende Tilfælde af groft national uværdig Optræden, og et Lovforslag i saa Henseende, hvor jeg har bistaet Professor Carsten Høeg, er indsendt til Regeringen, men har ikke fundet tilstrækkelig Interesse. Man er derfor i Dag i den ejendommelige Stilling, at enhver nok saa lille Tjenestemand kan frakendes sin Stilling og miste Pensionsret for national uværdig Holdning, medens der ikke under nogen Form kan reageres imod f. Eks. den ledende Erhvervsmand, der i saa Henseende har udvist groft anstødeligt Forhold. Man ikke dette bidrager til Følelsen af, at Udrensningen ikke gaar tilstrækkelig »til Tops«.

Med den Reservation, der følger af det lige anførte, er det for tidligt at paastaa, at Udrensningen ikke vil blive ført til Tops. Indtrykket af Udrensningens sociale Slagside skyldes da i Hovedsagen, at man i hvert Tilfælde er gaaet for langt til Bunds — og at Retspraksis endnu ikke har faaet Lejlighed til at gaa til Tops.

*) det bemærkes, at jeg ikke har kunnet undersøge, om de nævnte Domme skulde være blevet ændret ved Anke.

JUNKERNE OG NAZISMEN

Af mag. art. Rich. Willerslev

Det er ikke let for Øjeblikket at danne sig et paalideligt Indtryk af, hvad der foregaar i Tyskland. De allierede Besættelsesmagters Meddelelser om Forholdene i Landet og de Retningslinjer, hvorefter man vil gaa frem, er meget knappe. Men paa Grundlag af de altfor sparsomme Oplysninger, der tilflyder Pressen, er det dog muligt at slaa een Ting fast med Sikkerhed: det Tyskland, der atter engang vil dukke frem, vil efter al Sandsynlighed være et ganske andet end det, der bukkede under i Krigens Malstrøm. Det vil ikke alene politisk have ændret Karakter, men ogsaa socialt og økonomisk. Og det, at den økonomiske og sociale Struktur ændres paa hensigtsmæssig Maade, er paa længere Sigt saa afgjort det vigtigste, idet der heri ligger en Garanti for, at det nazistiske Voldsherredømme ikke i Fremtiden vil kunne finde de sociologiske Forudsætninger i det tyske Samfund.

Maaske er det vigtigste Skridt, der er foretaget for at fjerne de økonomiske og sociale Forudsætninger for Nazismen og samtidig frembringe en sociologisk Nydannelse Opløsningen af de tyske Storgodser Øst for Elben. Som det fremgaar af de lakoniske Meddelelser fra den russisk besatte Zone, er man i Færd med at slaa Storgodserne i Stykker og udstykke dem mellem Smaabønder og Landarbejdere. Grundlaget for en Storgodsejerklasse er hermed for bestandigt fjernet. Junkerklassen — et Levn fra en feudal Fortid — som har haft en dominerende og for det moderne Tyskland skæbnesvanger Betydning, er for Fremtiden en Saga blot. Hvad dette betyder for Tyskland og for Europa som Helhed kan næppe overvurderes.

De østelbiske Storgodser har en lang og bevæget Forhistorie, der gaar helt tilbage til det 12. Aarhundrede. Før den Tid var det tyske Folks Østgrænse Elben, men under det 12. og 13. Aarhundredes mægtige Ekspansion overskredes denne Flod, og tyske Kolonister slog sig ned saa langt østpaa som Leningrad

mod Nord og Volga mod Syd. I de koloniserede Omraader trykkedes den oprindelige slaviske Befolkning for Størstepartens Vedkommende ned til livegne Slaver under de tyske Herrer. Det var først og fremmest denne Kolonisation, nazistiske Historiekrivere og andre Agitatorer tænkte paa, naar de talte om Tyskernes »ewige Drang nach Osten«.

De tyske Kolonibønders mest fremherskende Karaktertræk var Haardhed, Snuhed, Hurtighed og en skrupeløs Selvopholdelsesdrift. De var vant til at befale og adlyde. Hos de østelbiske Junkere finder vi de samme Karaktertræk. Kun tilsyneladende havde Monoklen, deres Kastemærke, givet dem et andet Præg. De forener Bøndernes Snuhed og smaalige Vindingslyst med Feudaladelens Arrogance og Brutalitet.

De er indbildske, fremviser en fuldstændig Mangel paa Takt og parat til at slaas for enhver, selv den mindste økonomiske Fordel. Mange af disse Karaktertræk genfinder man hos Politikere som Bismarck og Hindenburg.

Denne faatallige Junkerklasse kom i Kraft af sine udstrakte Godsbesiddelser til at spille en dominerende Rolle i Preussens, og, efter 1866, i Tysklands politiske Liv. Den havde Raad til at give sine Sønner den bedste Uddannelse paa de tyske Universiteter, og den havde i Virkeligheden op til den første Verdenskrig — ja selv i Mellemkrigsperioden — en monopolagtig Stilling i Lokal- og Centraladministration og i Hærens og Flaadens Officerskorps. I disse centrale Stillinger kunde den udøve en afgørende Indflydelse paa Tysklands Politik. Den dannede

Den 27. August 1933 er dette Billede taget. Rigspræsident Hindenburg og Rigskancler Hitler overværer i skøn Samdrægtighed Festlighederne ved det vældige Krigerminde-mærke ved Tannenberg i Østprøjsen.

Rygraden i det reaktionære Tyskland. Hvorledes denne Klasse eller rettere Klike forstod at konsolidere og udbygge sin økonomiske Position viser sig klart allerede fra det 19. Aarhundredes Begyndelse. Under Indtryk af Revolutions- og Napoleonskrigene fejedes i det meste af Europa de middelalderlige Levn af Feudalismen over Ende. Bønderne blev frie Borgere, Hoveri og Stavnsbaand ophævedes, og Storgodserne blev for en stor Del udstykket. Men i Preussen strandede Reformbestræbelserne paa Junkernes Modstand. De gik ganske vist med til en Ophævelse af Bøndernes Slaveri, men kun mod at Bønderne til Gengæld skulde afstaa en betydelig Del af deres Jord til Godsejerne. Følgen blev, at Bøndernes Bedrifter for en stor Del blev urentable. De maatte sælge Jorden til Gods-

ejerne og sank selv ned til at blive Daglejere. Og lige op til Nutiden var disse Landarbejdere paa de østelbiske Godser de uslest lønnede Arbejdere i hele Tyskland og det meste af Europa. Deres Boliger, Arbejdsforhold og hygiejniske Forhold var under al Kritik.

Under de gunstige Landbrugskonjunkturer fra Midten af det 19. Aarh. og op til 1870ernes Slutning ophobede Junkerne enorme Formuer. Men paa Trods af de mægtige Rigdomme, som i denne Tid koncentreredes hos Storgodsbesidderne, var deres økonomiske Betydning ikke længere saa dominerende som tidligere. Fra Midten af det 19. Aarhundrede brød den industrielle Revolution nemlig igennem i Tyskland og forandrede i Løbet af faa Aartier det hidtil udprægede Agrarland til en moderne Industristat. Der opstod et nyt

Pengearistokrati, Industriherrerne, og der fremkom et mægtigt Arbejderproletariat. Junkerne saa ikke med Sympati paa denne Udvikling, der betød en relativ Svækkelse af deres Stand, og de betragtede med Frygt Socialdemokratiets stærke Vækst. Tilmed blev deres økonomiske Stilling fra 1870ernes Slutning truet ved den Landbrugskrise, der brød ind over Europa. Det billige Korn fra Nordamerika, der fra dette Tidspunkt væltedes ind over det europæiske Marked, gjorde Kornavlens urentabel. Den logiske Følge af denne Udvikling vilde have været, at man i Preussen som f. Eks. i Danmark og Holland var gaaet over til Produktion af forædlede Landbrugsvarer. Men en saadan Produktion egnede sig ikke for Storgodserne og vilde derfor nødvendigvis medføre en Udstykning, en Udvej, som Junkerclassen for enhver Pris vilde undgaa. I Stedet for allierede man sig med Dele af Sværindustrien og Middelstanden til en Undtagelseslovgivning mod Socialdemokraterne og Toldbeskyttelse for Landbruget og Industrien. Det var Bismarck, selv 100 Procents Junker, der fik Alliancen i Stand. Den viste sig at være meget livskraftig, idet den satte sit Præg paa Tysklands Politik ikke alene op til den første Verdenskrig, men ogsaa i Tiden efter 1930. Det var den brede Befolkning, der med forringet Levestandard kom til at betale Storgodsernes Opretholdelse.

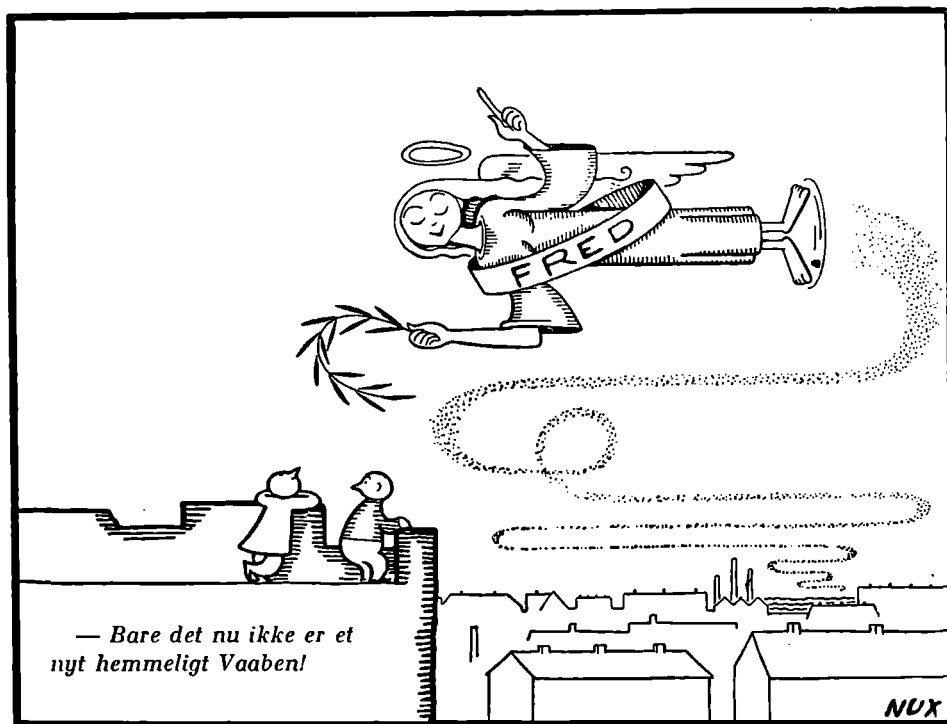
Storgodsernes Rentabilitet blev reddet, men Kravet om Udstykning blev under Indflydelse af det stærkt forøgede Befolkningstryk rejst atter og atter. Det er Baggrunden for den udprægede Aggressionsmentalitet som bemægtigede sig først og fremmest Junkerne. Da Junkerne var fødte Modstandere af en Udstykningspolitik, anviste de en anden Udvej til Lettelse af Befolkningstrykket og Højnelse af Levestandarden. Der maatte skaffes »Lebensraum« for det tyske Folk gennem en Erobrings- og Kolonipolitik fremfor alt ved en Kolonisation mod Øst paa Ruslands Bekostning. Junkerne bærer et tungt Ansvar for Fredsbrudet i 1914.

Den tyske Revolution af 1918 har et langt Synderegister. Et af de mest skæbnesvangre Fejlgreb var uden Tvivl den nydannede Republiks Politik over-

Postkort-Tegning af Hindenburg (Juni 1932). Læg Mærke til Haar, Øjenbryn o. s. v., der stritter af Soldater og Skyts. Nederst paa Kortet staar: *Aus Stahl und Eisen gabst du »Held«, ein stauend Beispiel dieser Welt.*

(fortsættes Side 14)

Gammelt Bekendtskab

Blandt de Ting, der hidtil er blevet oplyst under Sagen mod Gunnar Larsen, er Afsløringen af Thune Jacobsens Forhold til Stikkeren »Hestetyven« ikke det mindst interessante. Thune Jacobsen huskede ikke, hvornaar hans Bekendtskab med denne charmerende Herre begyndte, men oplyste, at det var af gammel Dato. Det laa »Aar tilbage«. »Hestetyven« havde tidligere »arbejdet for Politiet«.

Der er her et Forhold, som man hidtil har beskæftiget sig for lidt med: Politiets Benyttelse af Stikkere og Provokatører i Tiden før Besættelsen. Ganske særlig synes det saakaldte politiske Politi eller »Sikringsafdelingen«, som dets officielle Navn var, at have været meget langt ude. Hvornaar denne mystiske Afdeling er oprettet og med hvilken Hjemmel, har det aldrig været muligt at faa oplyst. Engang imellem har en eller anden Affære henledt Opmærksomheden paa denne Afdeling, men der er ret hurtigt bagefter blevet tyst om Sagen. Efter den sidste Affære i 1939 tog Afdelingens Leder, Andreas Hansen, Orlov og vendte ikke mere tilbage. Og Opdageren, Nazisten Kaj Yttesen blev suspenderet, samtidig blev den berygtede Max Pelvig fra Fremmedpolitiet fjernet.

Men nogle Aar i Forvejen havde der været en ret uhyggelig Affære, hvor en tysk Emigrant var blevet bortført af Nazisten og Spionen Charlis Hansen, hvorved det blev bevist, at denne Herre havde et ret intimt Samarbejde med Politiets »Sikringsafdeling«. Dengang udtalte Statsadvokat Harald Petersen — det var 1934 — at han ikke kunde se nogen Grund til,

at det politiske Politi skulde være særlig nazifjendtligt. Det var til samme Harald Petersen, at man i 1939 overdrog Undersøgelsen af Pelvig-Yttesen-Affæren. Og nu udtaler Harald Petersen frejdigt som Vidne i Gunnar Larsen-Sagen, at han »respekterer Gunnar Larsen, fordi han stillede Midler til Raadighed (for »Hestetyven«) — det mener jeg, man skal sige ham Tak for«.

Om Politiets Anvendelse af Stikkere og Provokatører kan der gives en Række Eksempler. Allerede i 1918 henvendte en mystisk Person ved Navn Poul Ufferis sig til Syndikalisterne og foreslog et Dynamit-Attentat paa Domhuset. Han skulde nok skaffe Dynamitten. Man gik paa Skrømt ind paa Sagen og lavede en »Bombe« af Sand og et gammelt Vækkeur. Den 15. Maj 1919 var Historien om »Domhusets Sprængning« Sensationen i alle Aviser. Nogle Mennesker blev arresteret, men maatte løslades igen. Poul Ufferis viste sig at være ansat i Statspolitiet.

En anden Provokatør var den berygtede Villy Geslin, kendt som »Fører« for de hjemløses Tog og Stifter af de meget mystiske »Branche-Forbund«. Han var fast lønnet af det politiske Politi og aflagde daglig telefonisk Rapport til Politigaarden. En Mænd ved Navn Arnold Julius Jensen forsøgte i 1932 at sælge en Del Militær-Pistoler til københavnske Arbejdsløse. Ogsaa han fik Penge af Politiet.

Den meget uhyggelige Stikker Anker Edvard Petersen, kendt som »Anker Due«, der blev likvideret af Modstandsbevægelsen, var ogsaa en god gammel Bekendt af Politiet. Han var en Tid be-

talt Agent for det politiske Politi. Ogsaa den berygtede Danner havde sin Gang paa Politigaarden.

Og nu oplyser Thune Jacobsen frimodigt, at »Hestetyven« var en gammel Bekendt, der allerede for Aar siden »arbejdede for Politiet«.

Anklagerne mod Thune Jacobsen er mange og svære. Og det føles som en Fornærmelse, at denne Mand, der udleverede Hundreder af Landsmænd til Tyskerne endnu kan gaa frit omkring. Hans Forhold til »Hestetyven« hører vil til hans mindste Foreteelser. Men det bør derfor ikke glemmes. Og det var ogsaa ønskeligt, om man vilde benytte Lejligheden til at kaste lidt Lys over det mystiske politiske Politis Virksomhed inden Krigen, og faa oplyst, i hvilket Omfang Politiet i det hele taget benyttede Provokatører. For der kan næppe være to Meninger om, at hele det System med betalte Agenter, som skal fremprovokere »Materiale« er usympatisk og uværdigt for Politiet i et demokratisk Land. Kados.

Frit Danmark efter Valget

Andetsteds i Bladet bringer vi en Gengivelse af den morsomme Plakat, som Arne Unger mann har tegnet for »Frit Danmark«, og som i fire Farver i den følgende Tid vil lyse fra Plakatsøjler og Plakattavler overalt i Landet.

»Frit Danmark« er ikke nogen Aarsunge mere. Bladet har 3 Aar paa Bagen som Danmarks førende illegale Blad under Besættelsen, og det er nu i et halvt Aar udkommet som et legalt Ugeblad i et meget stort Oplag, det største Oplag, et Blad af den Art nogensinde har haft i Danmark.

Valget er nu overstaet — men »Frit Danmark« føler sig forpligtet til at fortsætte, og vi har fra Læserne modtaget talrige Tilkendegivelser af, at »Frit Danmark« har betydet en tiltrængt Fornyelse af den danske Bladverden, og »Frit Danmark« agter derfor ogsaa i Tiden, der kommer, at være et frit Forum for en Drøftelse af Tidens politiske, økonomiske og kulturelle Problemer ud fra en demokratisk Grundanskuelse og paa et politisk uafhængigt Grundlag.

»Frit Danmark« vil ogsaa i Fremtiden arbejde for en større Medleven og Medvirken i Øjeblikkets brændende Problemer: Bladet vil fordomsfrit aabne sine Spalter for Indlæg og Artikler, og vi agter ikke at fornægte vor Oprindelse i Frihedsbevægelsen — det er til syvende og sidst Kravet om renere Linier i dansk Politik, Kravet om et mere aktivt og vaagent dansk Demokrati end det, som føjede sig efter Tyskernes Ønsker, der er Forudsætning for »Frit Danmark«s fortsatte Tilværelse.

Vi føler os forpligtet til at være paa

(fortsættes Side 12)

EFTER VALGET

Endelig fandt da det meget omtalte, det længselsfuldt ventede Valg Sted — og hvad fortalte det os? Først og fremmest, at Interessen for Landets politiske Fremtid er omfattende og levende, Valgdeltagelsen var stor. Dernæst: det kommunistiske Parti vandt en afgørende Sejr, og Dansk Samling havde nogen Fremgang — det vil sige, at de to rene Modstandspartier, der i Besættelsestiden stillede deres Parti-apparater i den illegale Kamps Tjeneste, havde skaffet sig Tillid og Respekt. Dette er gode Tegn, men hvor dybt et Greb, Modstandsbevægelsens Tanker og Ideer har i Befolkningen, er det svært at dømme om, før detaljerede Oplysninger om Valgets Forløb foreligger, og de personlige Stemmer er optalte — først da vil det jo vise sig, hvorledes Stemmerne har været fordelt paa Modstandsbevægelsens Kandidater.

Valget er overstaet — og mon vi ikke alle føler, at hermed er det daglige Liv begyndt. Siden 9. April 1940 har vi ikke levet en normal Tilværelse — vi gjorde det ikke under Besættelsen, men vi har heller ikke gjort det efter Befrielsen. Hvor skulde det ogsaa have været muligt? Hvem kan forlange, at man paa en Studs skal kunne omstille sig fra Kaos til Dagligdag, at man skal kunne glatte Nerverne og lægge dem til Rette i de rigtige Baner og gribe om Problemerne, som om intet var hændt! Det har vi heldigvis ikke kunnet gøre, for vi er Mennesker, der i fem Aar har levet og lidt og gjort Erfaringer, der har væltet al vor gamle Viden over Ende. Det, der har kendetegnet Frihedsbevægelsens Tilhængere gennem den Tid, der er forløbet efter Befrielsen, er da ogsaa først og sidst deres Krav om Opgør med det gamle og uduelige og deres Ønske om nye Standpunkter og rene Linier. Og det er denne Indstilling, som har været med til at skabe Uvilje mod Modstandsbevægelsen.

Lad gaa, at man havde sprængt de borgerlige Rammer under Besættelsen og dermed reddet Danmark — det var man parat til at anerkende, men at denne Frihedskæmpertilværelse skulde fortsættes derhen, at man krævede Samfundets Renselse og Fornylse, det var dog for galt. Fra de gamle Partier har man allernaadigst bifaldet, at man

ofrede Liv og Blod og Velfærd for Landet, men man tog sandelig fejl, hvis man troede, at man dermed havde skabt sig Ret til *Indflydelse* — den vinder man kun, naar det *politiske Parti* bærer En frem, og man bevarer den blot ved at være lydige og tro mod Dogmerne.

Frihedsbevægelsen havde intet Parti og ingen Dogmer, derfor skulde den kanøfles — hvad bildte den sig ind, hvad vidste den om *Politik!* — den troede aabenbart, man lærte at styre Landet ved at lave Sabotage og skyde med Pistoler.

Seks mærkelige Maaneder er gaaet, hvor intet var, som det skulde være — hvor mange skønne Illusioner brast for Frihedskampens Mænd og Kvinder, men til Gengæld for det, vi tabte, vandt vi en Realitetsforstaelse, som nok skal blive en Værdi, og vort Ønske om en ny Verden blev fortættet i en Stædighed, som ikke lader sig rokke.

I det halve Aar, der er forløbet, har vi, Frihedskampens Folk, mistet meget, men vandt mere, og vor Overbevisning om, at Danmark har Brug for os, er saa uafrystelig stærk som nogensinde.

Som vi tidligere har gjort opmærksom paa, kan dette Valg ikke betragtes som et Valg for eller imod *Modstandsbevægelsen*, dels stod mange andre og store Problemer paa Dagsordenen, Liberalisme contra Socialisering og det slesvigske Spørgsmaal (som desværre blev inddraget i Valgkampagnen), dels var der indenfor de fem gamle Partier kun taget sparsomt Hensyn til Opstillingen af Modstandskandidater. Et Par enkelte Eksempler viser dog tydeligt, at Frihedsbevægelsens mest kendte Navne i ganske særlig Grad har samlet Stemmer i deres Kredse. Dette gælder for Eks. Minister Aksel Larsen, som i Bispeengen i København, hvor han var opstillet, skaffede det kommunistiske Parti en Tilgang paa 15.306 Stemmer; og det er intet Tilfælde, at i Sundby-Kredsen, hvor Christmas Møller var opstillet, er de Konservative gaaet 124 Stemmer frem — dette maa ses paa Baggrund af, at Partiet alle andre Steder har haft Tilbagegang. Blandt Venstres Kandidater i København er der særlig Grund til at hæfte sig ved, at Landsretssagfører Per Federspiel i sin Kreds (Bispeengen) har skaffet en Fremgang paa 1875 Stemmer. Minister Mogens Fog, Frit Danmarks Landsformand, som var opstillet i Tilslutning til det kommunistiske Parti i Fredericia, har omtrent syvdoblet Partiets Stemmeantal i Kred-

sen. Et andet Medlem af Danmarks Frihedsraad, Chefredaktør Børge Houmann, Køgekredsen, har været med til at skaffe det kommunistiske Parti en Fremgang paa 6382 Stemmer. Paa den anden Side har saa Minister Frode Jakobsen i Bispeeng-Kredsen været med til at sætte det socialdemokratiske Partis Stemmetal meget betydeligt ned. Hvor stærk Tilslutning de enkelte Kandidater har faaet, kan, som sagt, først konstateres, naar Optællingen af de personlige Stemmer har fundet Sted; denne Gang vil disse i meget høj Grad komme til at præge det endelige Valgbillede.

Valget har ført os ind i den politiske Hverdag, men den Rigsdag, som om kort Tid træder sammen, maa se det som sin første Opgave at videreføre det Arbejde, som Samlingsregeringen indledede efter Frihedsbevægelsens Retningslinier; der er Grund til at regne med, at det ret store Antal af nye Rigsdagsmænd, som med dette Valg kommer ind paa Christiansborg, forøger Muligheden for en uholdt Betragtning og et mere retfærdigt Opgør med de Fejltagelser, der blev begaaet under Besættelsen; man skulde vel nu kunne undgaa for Eks. at sætte de Anklagede i Rigsdagen til at dømme sig selv.

Vi har nu for første Gang siden 1943 faaet et Folketing valgt i Overensstemmelse med Grundloven, men vi kan ikke glemme, at vi stadig har et Lands-ting, hvoraf Halvparten er valgt før Besættelsen og Halvdelen under grundlovsstridige Forudsætninger — dette Landsting hverken kan eller bør spille nogen politisk Rolle, og man maa sigte mod dets snarlige Opløsning og Afskaffelse.

Man spaaer næppe galt ved at paa-staa, at den kommende Tid vil blive politisk urolig, og at der vil finde betydelige Forskydninger Sted inden for og mellem Partierne, men netop derfor gælder det om, at de Folk, der er besjælede af Modstandsbevægelsens tværpolitiske Aand, bevarer Følingen med hinanden og staar fast om de positive Opgaver.

Er De Abonnent? Undgaa Standsning i FRIT DANMARK — husk at indfri Postopkrævningen paa Abonnementet.

Er De Løssalgskøber? Vær sikker paa at faa Bladet hver Uge — tegn Abonnement fra Kvartalets Begyndelse. Pris pr. Kvartal Kr. 3.30.

FRIT DANMARK

UDGIVET AF EN KREDS AF DANSKE

3.30 Kr.
Kvartalet

DET
FØRENDE
ILLEGALE BLAD
UNDER BESÆT-
TELSEN

TEGN ABONNEMENT

Svenske

inder

KRIG

af Professor A

Udenrigsminister Günther.

Udenrigsminister Undén har bragt Udredningen af Sveriges omstridte Udenrigspolitik i Krigsaarene ind paa det rigtige Spor. Hr. Undén har overdraget et Tremandsudvalg — en Diplomat, en statsvidenskabelig og en historisk Fagmand — at gennemgaa samtlige Akter vedrørende Sveriges Politik under Verdenskrigen. Det historiske Medlem, Professor *Sture Bolin*, Lund, er ingen begejstret Tilhænger af den Güntherske »smidige Tilpasningspolitik«. Man har derfor al Grund til at haabe, at den dokumentariske Fremstilling, som Udvalget skal udarbejde, vil lægge Kortene paa Bordet. Først

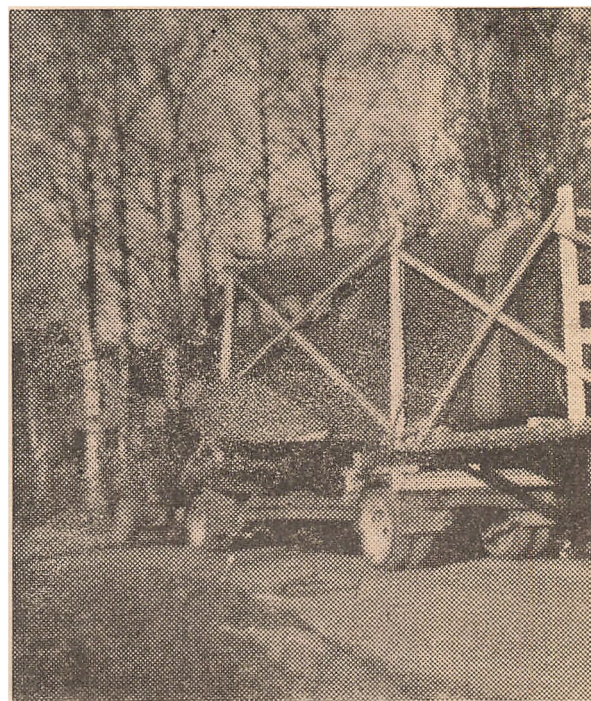
naar denne foreligger, og de spegede Traade er udredt, vil det være muligt at skabe sig et sikkert Overblik over, hvad der virkelig er foregaaet inden- og udenfor det svenske Utrikesdepartement i de bevægede Aar 1940-45.

Indtil da maa vi nøjes med, hvad vi allerede ved om disse Forhold. En nylig udsendt svensk Hvidbog, »Sveriges förhållande til Danmark och Norge under Krigsåren. Redogörelser avgivna till den svenska utrikesnämnden af Ministern för utrikes ärendena 1941-45«, giver meget lidt nyt udover visse Detailoplysninger om Per-

mimenttrafik etc. Dokumentering leder man forgæves efter, og Hr. Günthers advokatoriske Indlæg og Argumenter kendte man i Forvejen. Udenrigsministerens Karakteristik af Udviklingen i Danmark og Norge, der optager en temmelig stor Plads i Bogen, er for at bruge et mildt Ord, temmelig overfladisk og paa nogle Punkter misvisende.

Nogen opbyggelig Læsning er Hvidbogen bestemt ikke. Man irriteres maa ske mest over den Tro paa egen Ufejlbarlighed, som er Hr. Günthers Kendemærke. Alt, hvad han gør, er saare godt, der er intet at undskylde og intet at drøfte. Vi er da heldigvis kommet

saa langt i Danmark, at de mest fornuftige af vore Politikere indrømmer, at de gerne saa dette eller hint ugjort. Hr. Günther har derimod altid tronet i ophøjet Majestæt med sin »Neutralitetspolitik«, hvis enkelte Faser kan læses ud af Kurven over Krigskonjunkturerne. I Virkeligheden har Hr. Günther ved sin Mangel paa Vilje til at kalde Tingene ved deres rette Navn bragt svensk Udenrigspolitik i Miskredit, og kastet et odiøst Skær over en i sig selv uhyre forstaaelig Trang til at holde Sverige fri for en Krigs Rædsler. Da Sverige i Sommeren 1940 gav Tilladelse til Gennemfart af tyske Per-

Et tysk Kurérplan paa Vej fra Finland til Norge maatte, und hvad det svenske Folk maatte forvente — var svært armeret stort Besvær — om Ansvarets Placering st

EN

bert Olsen

N. S. B.
Form. nr. 336

Vogn nr. 82092 Fahrt nr. 6516081

til Narvik station over Lehberg

fra Oslo O. deraf 20 11 1943

Tog nr. 1073/23 11 1943 Bruttovægt: 24
(Vognens og lastens vægt)

Mottager _____

MILITÆRGODS

mittenttog — af Folkevittigheden meget rammende kaldt for Permanenttog — satte Hr. Günther en skruet Forklaring op om, at denne Tilladelse først blev givet, efter at Fjendtlighederne i Norge var ophørt. Professor *Torgny Segerstedt* fastslog i »Göteborg Handels och Sjöfarts Tidning«, at dette var det rene Spilfægteri. Tyskland brugte Norge som Basis for militære Operationer mod Storbritannien, og Englænderne slog igen i Norge, hvor Lejlighed gaves. Sveriges Regering havde hermed opgivet Landets Neutralitet. Da den svenske Regering i Juni 1941 gav en tysk Division Tilladelse til at bruge

de svenske Jernbaner for at komme til Finland, meddelte Hr. Günther, at det skete under »för vår suveränitet fullt betryggande former«; hertil bemærkede Segerstedt, at »för vår suveränitet betryggande former« havde samme Mening som at tale om Selvmord under for Helbredet fuldt betryggende Former. En virkelig Kontrol med, at Permittent- og Lazarettog ikke befordrede aktive tyske Specialister, der rejste med Røde Kors Armbind, kunde naturligvis heller ikke gennemføres, etc. Tilladelse til Trafikken blev i Princippet givet, uden at Rigsdagen blev spurgt, og Kommunique't, som senere offentliggjordes, havde et noget uldent Præg. Det er en Kendsgerning, at i 3-4 Aar rullede Tog paa Tog med tyske Soldater, tyske Varer, Vaaben og Ammunition gennem Sverige, hvilket i høj Grad lettede den tyske Krigsførelse. Selv om *Allan Vougt* gjorde opmærksom paa, at Togene kørte om Natten og altsaa ikke kunde vække Forargelse, er der dog næppe nogen Tvivl om, at hele denne Trafik bidrog til at gøre mange Svenskeres Nattesøvn urolig. Den svenske Befolknings store Flertal var i Krigsaarene afgjort antinazistisk, man ønskede imidlertid ikke at blive draget ind i Krigen, og derfor maa man fastslaa, at svensk Udenrigspolitik havde et Flertal bag sig, selv om Tilliden til den Güntherske Politik ikke var alt for grundfæstet. Det er vel ikke mindst i Fornemmelsen af at have gjort for lidt, at det svenske Folk efter 1942 over for den lidende Verden og specielt over for de nordiske Lande har paa-

taget sig et humanitært Arbejde af enestaaende Dimensioner og i Slutspurten hjulpet Modstandsbevægelserne med at slaa tysk Banditregimente ned.

I Valgkampen Efteraaret 1944 spillede Spørgsmaalet om de svenske »Anpasslingars« Fjernelse fra det offentlige Liv en forholdsvis lille Rolle. Der var adskillige af dem inden for alle Partier, men vel nok flest inden for konservative- og Agrarkredse. I Modsætning til, hvad Forholdet var i Danmark, fandtes der ikke faa Intellektuelle, som følte sig i Pagt med Strømningerne syd fra. Ved Lunds Universitet taltes f. Eks. blandt Professorerne 5 rene Nazister og adskillige »neutrale«. Ogsaa Dele af Pressen var i 1940-41 stærkt tyskorienteret, dette gælder foruden enkelte Hovedstadsblade især Bondepartiets Organer. Af fremtrædende Socialdemokrater havde i den første Krigstid Redaktøren af »Socialdemokraten« i Stockholm *Rickard Lindström* og Redaktør *Allan Vougt* fra »Arbetet« i Malmø været noget langt ude i Forsvar for en Tilpasningspolitik. Vougt var Medlem af »utrikesnämnden« og maatte derfor under Valgkampen særlig staa for Skud sammen med to andre Medlemmer af samme Nævn, Folkpartisten *Österström* — som afgik ved Døden før Valget, og Redaktøren af Örebro Kuriren *Harald Åkerberg*, der havde sikret Petain en Plads i Frankrigs Pantheon, Verdenshistoriens Galleri over store Mænd. Det var dog væsentlig paa Grund af disse Bladmænds fremtrædende politiske Stilling, at de

en nødlunde i Sverige. Det viste sig, at det — stik imod hvad man havde ventet — var en ubehagelig Affære, som voldte Forsvarsministeren stærk Diskussion i den svenske Presse.

(fortsættes Side 14)

BREVE TIL F. D.

Politikerne.

Hr. Landsretssagf. J. Skovgaard Hansen!

I Deres Artikel i »Frit Danmark« Nr. 23 giver De Udtryk for Deres Misbilligelse af, at Mænd, der sad i Danmarks Regering og Rigsdag under Krigen, fortsat tager Del i Politik. De mener at have fundet dem for lette og skriver, at vi behøver mere ranke og modige Mænd til at lede vor Efterkrigspolitik.

Jeg tror, De underkender de danske Politikeres Indsats under Krigen. Jeg tror, De tager fejl, naar De mener, at de alle bøjede sig for at opnaa personlig Fordel. En Del Raaddenskab har der vel nok været. Men det store Flertal i Regeringen og Rigsdagen har utvivlsomt handlet ud fra den Overbevisning, at det, de gjorde, var til Gavn for Danmark og det danske Folk. Og det var det ogsaa. Eftergivenhedspolitikken var den eneste logiske Konsekvens af den negative Forsvarspolitik og den Undergravning af nationale Følelser, der havde fundet Sted her i Landet i det sidste halve Aarhundrede. Folket var langt fra rede til at tage Kampen op den 9. April. Og en Regering kan ikke kæmpe uden at have sit Folk i Ryggen. Derfor foretrak Politikerne at bøje sig for Tyskerne, hvor det var nødvendigt, for saa til Gengæld at holde igen, hvor det lod sig gøre.

Og mens Regeringen sad som en Maske for Danmarks sande Ansigt, blev Tusinder af unge Danske uddannet i Vaabenbrug i Hær, Flaade og Politi, og den antityske Indstilling voksede sig stærkere og stærkere i Folket. Perioden fra 9. April 1940 til 29. August 1943 var en aandelig og materiel Oprustningsperiode, hvor Regeringen spillede sin ikke videre heroiske, men utvivlsomt aldeles uundværlige Rolle.

Og denne Regering, der var den nødvendige Forudsætning for Frihedskampens Gennemførelse, ønsker De altsaa ikke at gense i dansk Politik.

Østerbro, i Oktober 1945.

Christopher S. Maaløe.

Dyrt at genere Tyskerne.

Naar man fra et vist Hold er ivrig efter at forsikre om den Forstaaelse, danske Myndigheder under Besættelsen udviste over for dem, de maatte arrestere, beror det nok i nogen Grad paa Ukendskab til Forholdene. Følgende Eksempel viser, at det var saa som saa med Forstaaelsen.

I Marts—Juni 1943 var tre Kolleger og jeg politiske Fanger i dansk Afdeling. Nogen Tid efter Løsladelsen fik vi gennem Politiet Anmodning om at betale hver 50 Kr. i Sagsomkostninger. Gjort bekendt hermed udtalte vor beskikkede Forsvarer, at han aldrig havde hørt om

sligt undtagen i de ganske faa Tilfælde, hvor det drejede sig om Velhavere, og specielt forekom Kravet ham naturligtvis uforstaaeligt over for fhv. politiske Fanger. — Vi troede da ogsaa først, det hele var en Formalitet, men blev hurtigt belært om noget andet. Beløbet skulde erlægges og blev det ogsaa (ganske vist med Bistand af en illegal Komité, hvilket jo for øvrigt er Sagen uvedkommende). Jo vist, det kostede i dobbelt Forstand dyrt at genere Tyskerne i Sluening Danmark.

Endnu, et halvt Aar efter Kapitulationen, er der mig bekendt ikke gjort Skridt til at bøde paa denne latterlige Smaatskaarenhed. *Niels Høyer.*

Tysk Sprog.

Hr. Mogens Lorentzen har i Radioen ytret, at det tyske Sprog »ikke mere er et Sprog, men et Brækmiddel«.

Kados advarer i FRIT DANMARK Nr. 24 mod slikt »Tyskerhad svarende til Nazisternes Jøde-Had«.

Er det ikke overilet med slikt Haandsrækning til det nu ensomme tyske Sprog? et Misbrug af Idealerne, jævnfør Prof. Jørgen Jørgensens Indlæg i samme Nr. F. D.? Har vi ikke Grund til at hade et Sprog, som Dag ud og Dag ind har formidlet tysk voldsomt og grumt Tankesæt paa vore Enemærker i disse lange Aar og ogsaa i flere Hundredeaar har fortrædiget vort eget danske Sprog?

Maatte dette Had nu blot greje at bortluge det tyske Islæt i vort eget Sprog og Livsryn. Der har steds været for mange villige til at gaa Tyshkhedens Ærinde i vort Land, og den Villighed kan ikke forenes med Viljen til et frit Danmark.

*Overdyrlæge Svend Larsen,
Thisted.*

Hvorfor mangler vi Valuta?

Da jeg i min Studietid lærte Samfundsökonomi, hed det sig om Merkantilismen (en Isme i det 17. og 18. Aarhundrede), at man mente det skabte Velstand at føre en Handelspolitik, saa der blev trukket saa mange Penge til Landet som muligt. Senere tog man navnlig i England Afstand fra denne Teori og krævede først og fremmest Frihed for det økonomiske Liv. Denne liberalistiske Frihed er ganske vist i Praksis forladt, og man har af mange Grunde og til mange Tider ladet Statsmagten og Nationalbanken gribe meget stærkt ind i den økonomiske Frihed.

Men naar vi i disse Dage Gang paa Gang støder paa den Paastand, at vi her i Danmark ikke har Valuta (Penge) til at købe snart det ene og snart det andet (Film, Tobak, Blomsterløg til Gartnerne. Sverrigsrejser til Københavnere o. a. for at nævne nogle ofte omtalte Tilfælde), saa

spørger man sig selv og andre: hvorfor?

Ja, hvorfor er vi saa forarmede? Har vi ikke hele vor Arbejdskraft i Behold; har vi ikke det meste af vort industrielle Produktionsapparat i Behold og er vort Landbrug ikke økonomisk sundt (!?) og produktionsdygtigt? Hvis vi kan svare ja, hvorfor er det da saa nødvendigt at skaffe Valuta først, før vi køber ind? Er det ikke klogere først og fremmest at skabe et rigt blomstrende Produktionsliv, en vaagen og fremadstræbende, velklædt og sund Befolkning med nye Idéer, nyt Mod paa Tilværelsen og et nyt Tempo i Hverdagens offentlige Liv, og saa paa Basis af dette Samfund (det være sig liberalt eller socialistisk) betale hver sit, hvor vi eventuelt er kommet til at skyldte nogen noget?

Kan Frit Danmark ikke bringe en virkelig objektiv Redegørelse for den Valuta- og Handelspolitik, der føres i Danmark i Dag og er ført siden Befrielsen, helst skrevet i en nogenlunde populær og forstaaelig Form?

Maaske det bliver nødvendigt i samme Aandedrag at spørge til Landbrugets Økonomi. Har vi mistet Udlandets Tillid ved den unaturligt høje Kornpris, ved den deraf følgende høje Ejendomspris og ved Tilskudsordninger til Landbruget (som om vort Landbrug var paa Fallittens Rand)? Det hele er saa uforstaaeligt. Der er vist mange, der vilde være glad for Klarhed.

Med Tak for Optagelsen

Knud Nordgaard, Havebrugscand.

P. Munch og Laval.

I »Frit Danmark« Nr. 23 i Artiklen »Før Valget« af Landsretssagfører Skovgaard Hansen forekommer en Passus, som ikke skal faa Lov at passere upaatalt. Under Omtalen af det radikale Venstre nævnes Dr. Munch, »der i Øjeblikket af Hensyn til den tilstundende Rigsretssag fører en lidt tilbagetrukket Tilværelse omdend i behageligere Omgivelser end Pierre Laval.«

At sammenligne Dr. Munch med Laval minder ikke saa lidt om de nazistiske Propagandametoder, der netop har været omtalt i Radioen. Et af de nazistiske Tricks gik ud paa at udelade Forudsætningen for den Dom, man vilde fælde. Hvad var da Forudsætningen for Domfældelsen af Laval? Ja, skal man læste Lid til Journalister mere end til Landsretssagføreren, saa var han bl. a. med til at tvangsdiskrive Tusinder af transke Arbejdere til Slavearbejde i Tyskland, hvor mange af dem senere er omkommet, og han havde tilmed samlet sig en Formue paa, saa vidt jeg husker, ca. 60 Mill. frc. formodentlig for en Del ved sit Samarbejde med Tyskerne.

Og hvor er nu Dr. Munch i dette, der kan give Grundlag for en Sammenligning? Jeg spørger kun. Men selv for Landsretssagførere er det ikke hæderligt at kaste Snavs paa en Mand, som man ikke paa nogen Maade har kunnet overbevise om at have gjort noget uhæderligt.

Der er Værnemagere nok, der hører hjemme i Snavset, men lad os ikke tvære det ud over de rene.

*O. Myrthue Hansen,
Varde.*

FILOSOF eller JESUIT

I Anledning af Professor Jørgen Jørgensens Artikel »Misbrug af Idealerne« i F. D. Nr. 24 har vi modtaget en Række Diskussionsindlæg, hvoraf vi foreløbig bringer to:

Professor Jørgen Jørgensens Artikel om »Misbrug af Idealerne« var en besk Mundfuld, ikke mindst for filosofisk interesserede Læsere.

»Idealer er dels Tilstande, der tilstræbes, dels Forbilleder, der efterlignes.« Og da Frihed, Lighed, Retfærdighed og Humanitet efter Professorens Mening er Tilstande, der tilstræbes, men ikke Forbilleder, der efterlignes, saa er det helt forkert at kræve, at de Personer eller det Samfund, der arbejder henimod disse Idealer, selv skal være humane og retfærdige eller selv arbejde under Frihed og Lighed! Det er en Tale, der vilde klæde en Nazist som Joseph Goebbels bedre end en dansk Professor i Filosofi. At Hensigten helliger Midlet, er en kendt jesuitisk Læresætning; men at den nu var blevet ophøjet til Filosofi ved Københavns Universitet, var vist ret ukendt for Bladets Læsere. Man maa nok spørge, af hvilken Grund man skulde tilstræbe disse Tilstande, hvis man ikke allerede anerkendte dem som Idealer i sin egen Samvittighed og for sine egne Handlinger.

Naar Jørg. Jørgensen ivrer mod Sætningen »Frihed for Loke saavel som for Thor«, overser han, at enhver politisk eller religiøs Anskuelse altid bilder sig ind at være Thor og skælder sin Modstander ud for Loke. Det har man vel aldrig set mere fuldendt end i Goebbels' Periode. Hvordan skulde man faa Lejlighed til at reformere et Samfund, hvis Tilhængerne af den bestaaende eller tilstræbte Samfundsform knægter alle andre Anskuelser under Paaskud af, at de selv repræsenterer Thor, men de andre Loke, og man derfor ikke skylder de andre noget Hensyn?

Frihed lad være vort Løsen i Nord, Frihed for Loke saavel som for Thor.

Ja, saadan kvad Grundtvig, og han vidste nok, hvem Loke var; men Professoren fortæller den forbavsende Læseverden, at man ved Loke paa denne

Tid »forstaar Enevældens Modstandere« (altsaa ogsaa Grundtvig selv). Naturligvis maa Friheden have sine Grænser, hvad Grundtvig ogsaa selv siger: »Frihed, ikke som Ild og Vand, ikke som Pest og Hunger og Ødeland«. Men Friheden maa væsentlig kun begrænses af de almene moralske Grundsatninger, som man kender hos alle civiliserede Folk: Du maa ikke myrde, du maa ikke stjæle. Derfor skal der ikke være nogen Begrænsning i den frie Diskussion om, hvad der tjener os bedst; men man skal blot ikke have Frihed til at gennemføre sine Anskuelser med Vold. Men selv om man har faaet Flertal for en Anskuelse, »et Ideal«, maa man ikke i mindste Maade begrænse Friheden til at diskutere dette Ideals Værdi i Forhold til andre Idealere; ellers risikerer man jo blot, at man har faaet Loke paa Tronen, og nu bliver nødt til at beholde ham. Her staar man ved den afgørende Forskel paa det sande Demokrati og dem, der i Demokratiets Navn baade vil have Lov til at bruge Vold til at indføre deres »Idealere« og bagefter Ret til at begrænse Friheden til kun at gælde deres egne Meningsfæller.

Naar Jørg. Jørgensen vil begrænse Udøvelsen af Retfærdighed og Humanitet, »hvis det benyttes til at svække Kampen mod dette Ideals Modstandere«, saa kommer han i Strid med alle store og ægte Filosofer lige fra Sokrates og Platon til Schopenhauer og Høffding. Hvis ikke Idealerne straks viser sig helt igennem, ogsaa i Kampmaaden, saa er Kampen for deres Virkeliggørelse næppe af stor Værdi. Saaledes siger Sokrates: »Mit Raad er, at vi stedse holder fast ved det gode og altid handler i Overensstemmelse med Dyd og Retfærdighed.« »Den, som vil leve lykkeligt, skal først og fremmest undlade at gøre Uret mod nogen.«

Spinoza siger (Ethik, 4. Del, 46. Læresætn.): »Den, der lever efter Fornuftens Ledelse, stræber, saa meget som han kan, efter at gengælde andres Had,

Vrede, Foragt o. s. v. imod ham med Kærlighed eller Ædelmodighed.« — I »Die Grundlage der Moral« siger Schopenhauer: »Thi grænseløs Medlidenskab med alle levende Væsener er den mest faste og sikre Garanti for den moralsk gode Opførsel. Den, som er opfyldt heraf, vil ikke saare nogen, ikke skade nogen, ikke tilføje nogen ondt, men tværtimod have Overbærenhed mod enhver, tilgive enhver, hjælpe enhver, saa meget han formaar, og alle hans Handlinger vil være præget af Retfærdighed og Menneskekærlighed.«

Chr. Jørgensen,
Sogneraadformand,
Svinninge.

MODSTAND

er uundværlig!

I Diskussionen om antidemokratiske Partiers Ret til legal Virksomhed synes jeg, at Sagens praktiske Side fuldstændig ignoreres til Fordel for en interessant, men i denne Sammenhæng temmelig gold abstrakt Vurdering af Spørgsmaalet. Efter min Mening er der særligt to Ting, som er blevet overset i den hidtidige Drøftelse af Problemet.

For det første, hvis Danmark havde taget det Standpunkt at forbyde al antidemokratisk Virksomhed før Krigen, vilde baade det kommunistiske Parti som Tilhænger af (Proletariatets) Diktatur og Dansk Samling som antiparlamentarisk, d. v. s. anti-demokratisk, være blevet forbudt, og derved vilde Modstandskampen have været berøvet en uhyre vigtig Støtte. Selvom disse Partier (*naturligvis*) havde fortsat deres Virksomhed under Jorden efter et saadant Forbud og var gaaet fra den ene underjordiske Eksistens før Krigen over til den anden underjordiske Tilværelse under Besættelsen, havde deres organisatoriske Styrke naturnødvendigt været meget mindre og derved deres Effektivitet i Kampen meget længere om at blive bragt paa sin fulde Højde.

Endvidere vilde disse to Partier have haft svært ved at overbevise de demokratiske Modstandsfolk om deres rene Hensigter, hvorved Modstandsbevægelsen var blevet svækket ved indre Splittelse.

For det andet, ved at tillade nazistisk Ideologi at arbejde legalt før Krigen, var vi under Kampen i Stand til at vide, hvem Fjenden var. Dette Faktum alene, synes jeg, er af tilstrækkelig stor Værdi til at afskære al akademisk Diskussion om Ret eller ikke til antidemokratisk Virksomhed. I Stedet for at have en Bevægelse med Martyrglans om sig, der i

sin underjordiske Tilværelse kunde drage mange ubefæstede Sjæle til sig ved Hjælp af en skjult Propaganda, som fik Lov at staa uimodsagt, var vi altid i Stand til at bekæmpe og modsige Nazismens taabelige Paastande. Resultatet var, at trods den store Velvilje, Nazisterne mødte fra tysk Side, var de aldrig i Stand til at overtage Magten i Danmark. Deres Løgne var blevet saa grundigt afsløret i Aarene før Besættelsen, at det danske Folk i det store og hele var upaa-virkeligt, da tyske Bajonetter kom til, parat til at hjælpe den danske nazistiske Bevægelse til Magten.

Til Trods for de »gode« Betingelser, Nazismen maa siges at have haft i Danmark inden 1943, blev der ved Folke-tingsvalget det samme Aar kun afgivet c. 43.000 Stemmer paa det danske national-socialistiske Parti, d. v. s. c. 2½ % af alle de afgivne Stemmer. Dette pauvre Resultat af 10—12 Aars ihærdigt Arbejde skyldes ikke alene det danske Folks sun-

de Instinkt, men ogsaa og i høj Grad, at de antinazistiske Kræfter havde Mulighed for hele Tiden aabent at tage Kampen op mod den nazistiske Propaganda.

Hvis Viljen til Demokrati virkelig er saa stærk herhjemme, som den øjeblikkelige Stemning giver Indtryk af, forekommer det mig, at vi har mindre at frygte fra *legale* antidemokratiske Partier end fra *ukontrollerede* underjordiske Bevægelser.

Modstand er desuden uundværlig, havde jeg nær sagt, for at skabe fuld Forstaaelse af et Gode, man besidder. Uden Modstand og Kritik falder de vege for hurtigt tilbage i en Dvaletilstand; de bliver »Sofavælgere«, »lader Politikerne om det«, giver Pokker i Demokrati og Antidemokrati, blot de selv faar Lov at være fri for Vrøvl. Tyskertiden har klart og tydeligt bevist, at Modstand faar Folket til at holde sig vaagent og faar det til at staa sammen mod Trusler mod dets Ret. *Eve M. Conradt-Eberlin.*

skab, den nemlig, at man er Dansk — i Opdrift og Væren, vaagen og i Søvn: altid Dansk.

Jeg har ikke nødig at nævne, at jeg ikke opfatter Mogens Fog som Demagog, kendte jeg et kort Udtryk for det modsatte, vilde jeg tillægge ham det ved denne Lejlighed; men netop fordi dette er min Opfattelse, mangler jeg i nævnte Artikel en klar Tilkendegivelse af: i det Øjeblik vi har sagt »dansk Folkebevægelse«, har vi ogsaa udtalt, at fra nu af taler vi ikke »Modstands-Dansk«, men *Dansk*; vi vil ikke bare omforme, men vil ogsaa selv omformes i den Smeltdigel, der hedder dansk Menneskelighed og dansk Aand. *Karl Nielsen.*

Mogens Fogs Svar.

Forfatteren Karl Nielsen maa have overset, at det i Lovene for Landsorganisationen »Frit Danmtrk« (§ 5) hedder: »Som Medlemmer kan Grupperne optage alle, der tilslutter sig Organisationens Formaal og ikke har kompromitteret sig nationalt under Besættelsen.«

Denne Bestemmelse bygger paa de samme Betragtninger, som Karl Nielsen fremsætter, og som er saa selvfølgelig, at jeg end ikke fandt det nødvendigt at gentage dem i min Artikel.

Mogens Fog.

Isolation?

Vi har modtaget:

I sidste No. af »Frit Danmark« (19. Okt. slutter Mogens Fog sin Artikel »Frit Danmark — en Folkebevægelse?« med følgende Ord: »Hvis de Pionerer, som i Krigstiden samledes i »Frit Danmark« og i Efterkrigstiden besluttede at fortsætte Arbejdet, besidder tilstrækkelig Idealitet, Initiativ og Dygtighed, aabner der sig maaske en Mulighed for paa disse nye Omraader at skabe en dansk Folkebevægelse, der har sit Udspring i Modstanden mod Besættelsesmagt og Nazisme.«

For den, der ikke hører til de »Pionerer, som i Krigstiden samledes i »Frit Danmark« —«, men som tror sig i Sind og Skind Dansk, trænger det Spørgsmaal sig paa: Er Organisationens »Frit Danmark« en Forening for Veteraner, eller er den en fri Arbejdsmark, der staaar aaben for alle, der føler sig tiltrukket af nævnte Sammenslutning, baade hvad angaar Aand og Sigte?

Mogens Fog nævner som en Mulighed »at skabe en dansk Folkebevægelse«. Man kunde eller kan ikke ønske det danske Folk en bedre Skæbne end just den at opleve en ny »Folkebevægelse«, men kan denne forankres i noget saa — trods alt — begrænset som »Frit Danmark«s Pionerer? I det Øjeblik man siger »dansk Folkebevægelse«, har man saa ikke besluttet at bryde enhver Form for Isolation? Har man ikke udleveret sig selv til et større Fællesskab, hvis Grænser er ukendte, men hvor Aand og Sigte stadig er kendeligt nok? Naar man netop ikke vil være et politisk Parti, betyder det saa ikke, at her ønsker man Kou-

takt med enhver positiv menneskelig Evne, uanset de politiske Traditioner, der maatte ligge bagved?

Mogens Fog nævner Højskolen; og som enhver anden Bevægelse havde ogsaa denne sit Udspring — det kan bedst og kortest karakteriseres ved Grundtvigs Navn; men denne Bevægelse afkrævede aldrig (hvor den var tro imod sin Idé) det Schibboleth, der saa ofte slog Døren i for Kvinder og Mænd, der ønskede at være med i et større Samfund, men altsaa ikke var Stikordet mægtig. — Det er forklarligt, at Mogens Fog, der staaer i Organisationens Midte og er dens Skaber, maa tale sin Organisations Dialekt, men i det Øjeblik han har sagt »dansk Bevægelse«, venter man af ham, at han viser ud over enhver Form for Isolation. Det kan her ikke være nok, at Dørene staaar aabne for alle Grupper indenfor Modstandsbevægelsen; vil man vove en »dansk Folkebevægelse«, betyder det bl. a., at nu lægger man de Distinktioner fra sig, man har modtaget i Modstandsbevægelsens Hær. Maaske — eller ganske sikkert — føler man, at netop denne Bevægelse var »Udspringet«, her blev man sat igang og holdt igang, og man vil alle Dage være denne Bevægelse uforklarligt hengiven, men disse personlige Forudsætninger kan aldrig blive Spærringer i Perspektiverne fremad, eller hvis de bliver det, betyder det, at nu har man taget Skade paa sin danske Sjæl. Har man sagt »dansk Folkebevægelse«, og man ikke er Demagog, har man dermed ogsaa udtalt, at der kun kræves én Forudsætning for Medlems-

Frit Danmark efter Valget (fortsat fra Side 5)

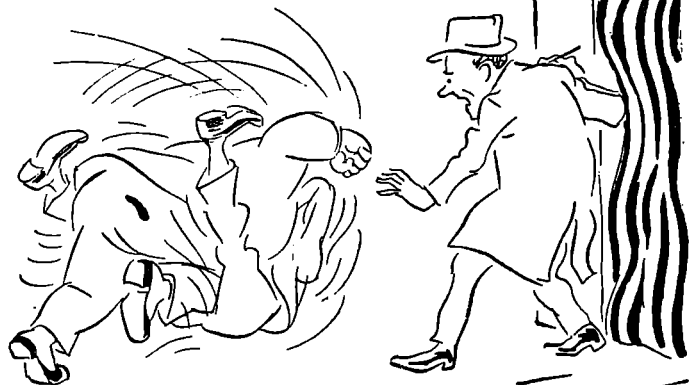
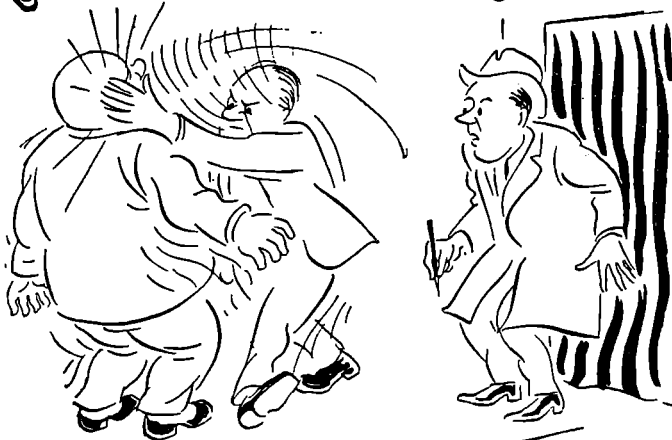
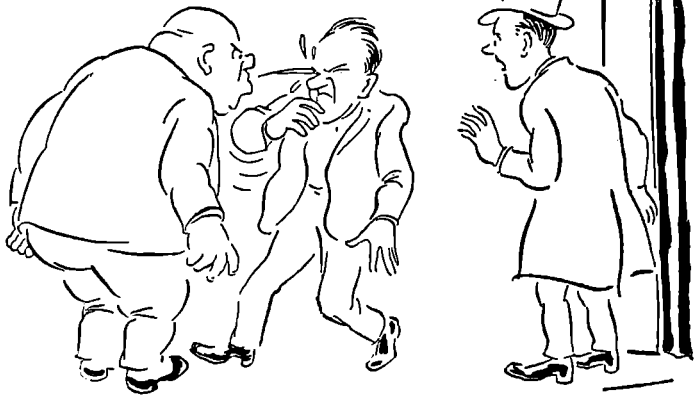
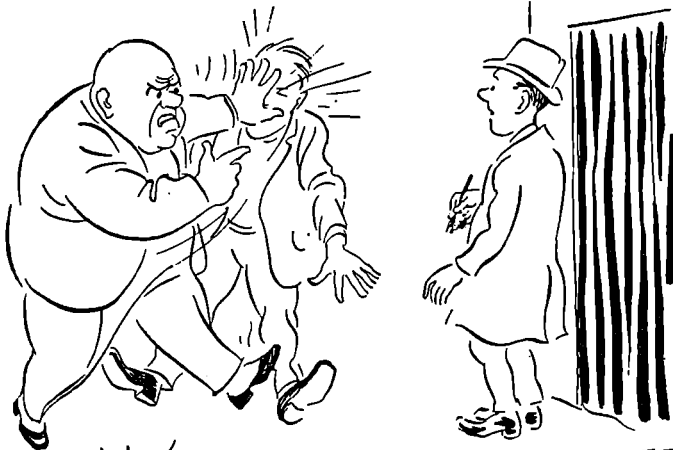
Pletten med en vaagen Kritik, naar vi finder, at Kritik er berettiget, men det gælder om, at nogle af de mange Slagord om at vinde Freden, som prægede den lige overstaaede Valgkamp, bliver til Virkelighed, og vi ønsker først og fremmest at medvirke til et Samarbejde mellem de Kræfter, som vil det samme, og som vil styrke og udvikle det danske Demokrati. Paa denne positive Linie vil »Frit Danmark« stedse være at finde.

Vi appellerer til vore Læsere overalt i Danmark: *Ogsaa De kan gøre en Indsats!* De kan inden for Deres Bekendtskabskreds medvirke til at give Bladet større Udbredelse. Hver eneste Læser, som mener, at »Frit Danmark« fortsat har en Mission, bør medvirke til, at Bladet udbredes det mest mulige. Tegn Deres Venner og Kolleger som Abonnenter paa »Frit Danmark«, og indsend de nye Abonnenters Navne til Bladets Ekspedition, Adr. *Narre Voldgade 11, København K.* De Læsere, der maatte ønske det, kan ved Henvendelse til Ekspeditionen faa udleveret særlige Tegningslister og Anmeldelsesblanketter.

Vi beder vore Læsere om at hjælpe til, at »Frit Danmark« naar ud til Tusinder af nye Læsere. *Ogsaa De kan være med til at skaffe nye Abonnenter.*

Frit Danmark.

Før og efter Valget

Bid.

JUNKERNE OG NAZISMEN

(fortsat fra Side 4)

for de preussiske Storgodser. Ganske vist ophævede man — i hvert Fald i Princippet — en stor Del af Junkernes Privilegier, navnlig deres Monopol paa Regeringsstillinger og Skattelettelser, men man veg tilbage for et radikalt Opgør. Man undlod at tvangsekspropriere Storgodserne og udstykke dem. Var det blevet gjort, var Nazismen aldrig opstaaet. I Stedet for søgte man gennem Statstilskud at fremme Opkomsten af Bondebrug i de østelske Egne, men uden større Resultat. Junkerne var ganske vist efter 1918 stærkt svækket, navnlig som Følge af Prisfaldet paa Korn efter 1925, men alligevel var de stærke nok til gennem passiv Modstand at lægge en Udstykningspolitik uoverkommelige Hindringer i Vejen. De solgte aldrig saa meget som en Tønde Land, og selv naar de gik bankerot, kunde Godset kun sælges i sin Helhed. Det fallerede Gods blev altsaa overtaget af en ny Godsejer. I hvor ringe Grad Udstykningspolitikken havde Fremgang, forstaar man, naar endnu i 1933 lige op mod Halvdelen af al Jord i det østelske Tyskland tilhørte Godser paa 200 Tønder Land og derover.

I Slutningen af 1920erne gik Junkerne til en ny Offensiv. Det begyndte med, at man i 1927 tilbød Hindenburg Godset Neudeck. Godset var lille og fattigt og prioriteret til op over Skorstenen. Det var en sikker Underskudsforretning, men netop af den Grund var det den ideelle Maade at sikre sig Hindenburgs Loyalitet overfor Junkerne. Han maatte nu friste en Junkers »haard« Skæbne. Samtidig markeres Junkernes politiske Aktivitet paa anden Maade. I det Program, som Nazisterne havde udsendt i 1920, hed det i § 17, at Storgodserne kunde konfiskeres af Staten uden Kompensation. Men i 1928 udsendte Hitler en Kommentar til det »uforanderlige« Program, hvorefter § 17 først og fremmest var rettet mod de jødiske Selskaber, der spekulerede i Jorden. Senere tog han Skridtet fuldt ud ved i 1930 at erklære, at Godsernes Deling og Forgældelse for enhver Pris maatte undgaas. Alliancen mellem Junkerne og Nazistpartiet var ved at blive knyttet. Det blev Hindenburg, der beseglede

Alliancen. Mere end nogen anden enkelt Person er han ansvarlig for den tyske Republiks Udlevering til Nazismen. Skønt genvalgt i 1932 til Præsident af antinazistiske Republikanere styrtede han allerede samme Aar paa Foranledning af Junkerne Brünings parlamentariske Regering og udleverede Riget til en reaktionær Aristokrateregering. Et af de første Resultater heraf var en kraftig Forhøjelse af Korn-tolden, og endnu i 1932 var den tyske Hvedepris 200 pCt. højere end Verdensmarkedet. Men det var ikke nok. Hindenburg fandt Schleichers Regering en utilstrækkelig Garanti for Junkernes Profitter og sin egen Familieinteresse, og i Januar 1933 udleverede han Landet til Nazisterne. Det var tilsyneladende en god Spekulation. Under den nazistiske Selvforsyningspolitik steg Landbrugets Indtægter, og Arbejdsproblemet blev løst til Junkernes fulde Tilfredshed. Landarbejderne blev stavnsbundne, og Arbejdsløse i Byerne tvangsforskreves til Storgodserne. En stadig større Del af den tyske Nationalindtægt gik i Junkernes Lommer. Og i 1941 begyndte Felttoget mod Sovjetrusland. Junkernes Drøm om et Lebensraum mod Øst skulde nu realiseres. Det var imidlertid en Fejlspekulation. Det tyske sociale Problem skulde løses og bliver nu løst, ikke paa andre Landes, men paa Junkernes Bekostning.

Sverige under Krigen

(fortsat fra Side 9)

blev halet frem under Valgkampen, andre inden for alle Partier havde været langt mere protyske eller ivrigere for en Tilpasning sydpaa. Selv om Kommunisternes Dagsprogram havde et Kapitel, der hed »Bort med Anpassingarna«, blev Udenrigspolitikken ikke et Hovedpunkt i Valgkampen, og Kommunisterne fik omgaaende at vide, at man kunde jo ogsaa tale om deres Stilling i Tiden under den russisk-tyske Pagt. Ikke heller Udenrigsminister Günther fik sat Fart i Drøftelsen, skønt han gjorde sig hæderlige Anstregelser for at bortforklare den Drejning i svensk Udenrigspolitik, som vitterligt fandt Sted efter El Alamein. Valgkampen førtes først og fremmest paa Spørgsmaalet pro et contra Socialdemokratiets Efterkrigsprogram, som

Kommunisterne tilsluttede sig, og som indeholdt et i Realiteten vidtrækkende Socialiseringsprogram. Valget til Andenkammer viste afgjort Tendens til Venstre. Socialdemokraternes Mandater gik tilbage fra 134 til 115, men samtidig gik Kommunisterne med en Underrepræsentation frem fra 3 til 15 Mand, antagelig ikke mindst paa Grund af Utilfredshed med Socialdemokratiets Arbejder- og Lønpolitik (Lønstop). Bondepartiet fik 36 Mandater mod tidligere 28, Højre 39 mod 42, medens Folkepartiet opnaede 25 Mandater mod tidligere 23. Socialdemokratiet har saaledes for første Gang set sit Vælgertal gaa væsentlig tilbage. Selv om Socialdemokraterne har rent Flertal i Regeringen, rejser sig dog, set paa længere Sigt, hermed det samme brændende Problem for de svenske Arbejdere, som vi kender i Norge og Danmark, Enhed eller ikke Enhed mellem de to Arbejderpartier.

Men selv om mere vitale Spørgsmaal trænger sig paa i svensk Politik, lever det Problem, vi kalder Tilpasning eller rettere Udrensning videre. Dets Betydning er af saa vital Betydning for det svenske Folkelegemes Sundhed og demokratiske Samvittighed, at det ikke uden videre kan skubbes til Side; Günthers Hvidbog gør det ikke alene. Udenrigsminister Undén har for nylig udtalt, at Udrensningen i Sverige af forskellige Grunde ikke kan gennemføres. Men er dette Standpunkt i det lange Løb holdbart? Uanset Meningsforskelligheder finder der i disse Aar i de øvrige nordiske Lande — og iøvrigt overalt i de allierede Lande — en Sanering Sted, og der er ingen Tvivl om, at dette Arbejde ikke endnu er bragt til Ende. Hvorledes vil Sverige placere sig i det intereuropæiske eller nordiske Samarbejde, saafremt det i fremtrædende Embeder eller paa vigtigere Poster ikke skiller sig af med Personer, som andetsteds sættes uden for Samfundet som Quislinger og Collaboratører? Den svenske Regering har stadig præciseret at ville drive Neutralitetspolitik. Mon det ikke vilde være godt, om man slækkede en Smule hist og her. Man kan ogsaa være for neutral, ikke mindst paa et Tidspunkt, hvor den ikke neutrale Verden er i Støbeskeen.

UDENRIGS-KRONIK

Nemesis i Frankrig.

Efter de sidste Valg i Finland, der betød et Gennembrud for Folkedemokraterne, kom en af Tømmerbaronerne uforvarende til at kommentere Resultatet i følgende Vendinger:

»Ja, det var jo et daarligt Valg. Men det kan godt være, det var et godt Valg for Finland.«

Fra hans Side kunde det vanskeligt udtrykkes kortere og klarere.

Hvordan vilde hans Aandsfælle i Frankrig udtale sig om det Valg, der nylig har fundet Sted dér?

Det var et godt Valg for *de Gaulle*, som vel for den almindelige Opfattelse staar som Repræsentant for en reaktionær Holdning. Han fik Ja ikke blot til Forfatningsreformen, men ogsaa til at føre Regeringen videre med vidtstrakte Fuldmagter under de kommende syv Maaneders konstitutionelle Drøftelser. Og det var ogsaa et godt Valg for det yderste Venstre, for Kommunisterne, der rykkede frem til at blive det største franske Parti.

Tiden maa vise, hvad Vej dette Valg vil føre Frankrig. I al sin Klarhed var det paa en Maade ulogisk, fordi dets forfatningsmæssige Indhold blev et voldsomt Brud med den tredje Republik og en Opfordring til her at begynde forfra paa helt ny Basis, samtidig med at det tilsyneladende imod al parlamentarisk Tradition indskrænkede selve den nye Folkeforsamlings Beføjelser for den allernærmeste Fremtid.

Men een Ting staar fast. Det var et godt Valg for Modstandsbevægelsen. Godt gennem sin Tilslutning til *de Gaulle*, fra Sammenbruddets første Dag Symbolet paa ukuelig fortsat Modstand. Godt gennem Tilslutningen til de kæmpende Kommuniste paa den ene Side og paa den anden den kristelige *Mouvement Républicain Populaire*, ledet af Modstandsraadets Formand, den nuværende Udenrigsminister *Bidault*. Men det blev ogsaa godt for Modstandsbevægelsen ved sine negative Sider, ved sit Nej til en ganske bestemt Fortid.

Dette Nej til Fortiden kom stærkest til Udtryk gennem det socialradikale Partis katastrofale Nederlag. Dette Parti har domineret fransk Politik i Men-

neskealdre, de fleste af den tredje Republiks utallige Konseilspræsidenter var udgaaet fra det. Det var sikkert ogsaa med Henblik herpaa, at *Paul Reynaud* sagde, at »Valgene havde anrettet den samme Ødelæggelse inden for de gennem Generationer herskende Partier som Atombomben i Hiroshima.«

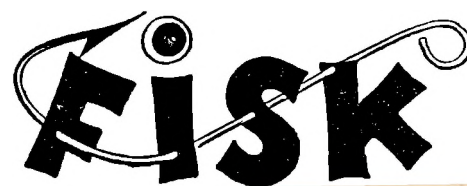
Til det socialradikale Parti hørte nemlig ikke blot en saa ædel Skikkelse som den gamle Lyon-Borgmester *Édouard Herriot*, den eneste af Partiets store Navne, der er blevet genvalgt. Blandt Lederne var ogsaa en Række af de Mænd, der var ansvarlige for Førkrigstidens franske Udenrigspolitik, for hele den Amatør-Machiavellisme, til hvilken en oprindelig liberal og rationel Livsholdning var udartet, og som troede gennem snedige Koncessioner og Münchenpolitik at kunne klare Hitlerismen, hvis Machiavellisme var helt anderledes konsekvent. Der er noget velgørende i, at det franske Folk har reageret saa kraftigt mod dette. Der er noget livsbekræftende i, at Glemselen trods alt ikke er saa fremherskende, som man undertiden maa tro. I den Henseende var det jo noget tilsvarende, der skete i England, da end ikke *Churchills* eksempellose Indsats var i Stand til at redde hans Partifæller — omend ikke hans Sinds-Fæller — *Baldwin* og *Chamberlains* Englændere over det sidste Valg. Og det er en lignende Nemesis, som nu gør sig gældende i de sydøsteuropæiske Stater, hvor al traditionel Hengivenhed for de vesteuropæiske Fremskridtsideer ikke har kunnet faa de nu Ledende til at glemme Vesteuropas Svigten under den hitlerske Rejsnings første skæbnsvangre Aar.

Selv senere Omvendelser, sket under Virkelighedens Tryk, kan ikke afvende en historisk Retfærdighed. Før eller senere bringes Tingene i Balance.

I mange Henseender har Frankrigs Skæbne haft Lighedspunkter med Danmarks i disse Aar. Ogsaa det er en Grund til at følge de franske Strømninger med Interesse. I det større og intellektuelt mangfoldigere Land vil de give sig mere nuancerede Udtryk og kunne virke befrugtende ogsaa paa Udviklingen hos os selv.

29.—10.—45.

Erik Seidentaden.

Da Raft knækkede Ryggen paa Nazisterne.

Berlingske Tidende fandt i Søndags Anledning til at glæde sig over Hr. Carsten Rafts »vellykkede Valgkampagne«. Man forstaar saa godt, at det maa være dejligt at høre denne ranke konservative Personlighed, der af alle Kræfter hagede sig til Scavenius og med iørefaldende Modstandsvilje advarede de unge Konservative mod illegalt Arbejde, nu erklærer, at hans Parti gerne havde set et Brud med Tyskerne paa et tidligere Tidspunkt. Raft er den rette til at hævde dette, og man formelig gyser af Respekt, naar han om 29. August erklærer: »Da knækkede vi Ryggen paa de danske Nazister.« Ja, hvad skulde vi have gjort uden Carsten Raft!

Hærdet Mand udtaler sig:

Hedtoft Hansen har til Dagens Nyheter erklæret, at det Samarbejde der har været mellem de Unge i de forskellige Partier under Krigen, ikke mindst Socialdemokrater og Konservative, har været ensbetydende med en fordrageligere Tone i Valgkampen.

Ringsted-Løven under Anholdelse.

Forleden blev Politikens udmærkede Korrespondent, Henrik Ringsted ved en Fejltagelse arresteret af det danske Politi. Sligt kan hænde, men at det kan ske med Ringsted, det fylder Bladet paa Raadhuspladsen med den dybeste Undren: det skrev, at disse Politimænd, der havde ladet Ringsted arrestere, kunde jo ikke have læst hans Interview med General Kaupisch, ej heller vidste de, at hans var Æren for Isted-Løvens Tilbagesendelse!

Med Politiken maa man forbløffes over, at der virkelig eksisterer Mennesker i dette Land, som i de sidste Maaneder har levet i Uvidenhed baade om Hr. Ringsteds Besøg hos Kaupisch og om hans nære Forhold til Isted-Løven!

Og saa er der endda nogle, der paastaar, at dansk Presse er provinsiel.

Instinktets Ufejlbarehed.

Menneskers Menneskekundskab er dog beundringsværdig: naar de skal vælge Ledere eller deslige, er de — ud af de mange brave og den sjældnere Lurifax — gerne i Stand til at finde dem af den sidste Slags.

— Den Valgkampagne i Danmark var nu aligevel ikke saa værst!

Den gavmilde Larsen

Lysets Ridder, Gunnar Larsen,
stod om Danmarks Frihed Vagt.
Med sin Tegnebog i Haanden
stred han djærvt mod Mørkets Magt.
Vore hjemlige Nazister,
denne sammenløbne Flok,
kunde man vel altid købe,
blot man havde Penge nok.

For at Folk med stygge Tanker
ikke skulde misforstaa
og forarges, hvis de ofte
paa Ministertrappen saa
en suspekt Hr. Axel Høyer
eller anden skummel Fyr,
fik han Medhjælp til det grove,
nemlig Wilhelmsen og Sthyr.

Saa der kan jo ikke sættes
nogen Plet paa Larsens Navn.
Nogle synes, han har handlet
kun til Fædrelandets Gavn.
Der er ogsaa dem, der mener,
at der vist skal mer' end en
af Hans Olsens bedste Børster
til at skrubbe Larsen ren. Spitfire.

Morgenen efter Valgslaget

Den store franske Tegner Daumier er stadig aktuel — og saa efter Valget.

Vi gætter paa, at den Tilstand de slagne Kandidater be-
fandt sig i Onsdag Morgen, ikke var væsensforskellig fra
den, der prægede Daumiers Modeller.

Valgkampagnen har været usædvanlig hidsig og ubeha-
gelig i denne Omgang (selv om Hedtoft Hansen fortæller
Svenskerne, at Tonen har været mere fordragelig, end den
plejer at være), og mon der ikke skulde være nogle Herrer,
som nu i den graa Morgen, hvor Slagets Ophidselse har lagt
sig, faar en ubehagelig Smag i Munden! Man maa haabe
det. Men de Slagne har dog i hvert Fald den Fordel, at det
ikke bliver dem, men deres sejrige Konkurrenter, der skal
holde de store Løfter; og Ansigt til Ansigt med de politiske
Realiteter skulde det gaa sært til, om der ikke tillige var
en og anden, der kommer til at gøre Bod for Kampagne-
periodens grove Insinuationer!

FRIT DANMARK

Udgivet af en Kreds af Danske

REDAKTION:

Elias Bredsdorff og Kate Fleron
(sidstnævnte ansvarlig overf. Presseloven)

Forretningstører: LRS. Niels Andersen,
Ny Vestergade 13, København K.

Redaktion og Ekspedition:
Nørrevoldgade 11, København K.
Telefon Central 15.745

Trykt i Det Hoffensbergske Etablissement, Kbhvn.

HOVEDLEDELSE:

C. A. Bodelsen,
Professor, Dr. phil.
Elias Bredsdorff,
Redaktør, cand. mag.
Chr. Christiansen,
Fagforeningsformd., Aarhus
Kate Fleron,
Redaktør
Mogens Fog,
Minister
Niels Foged,
Lektor, Odense
Børge Houmann,
Redaktør

Ingeborg Højlt,
Vordingborg

K. V. Jensen,
Tandlæge, Tønder

Meldgaard Kristensen,
Overportør

Teit Kærn,
Reservekirurg, Dr. med.

Gelius Lund,
Rigsdagsstenografer

Aksel Milthers,
Docent

Ragnhild Morville,
Viborg

J. Christmas Møller,
Udenrigsminister

Arne Noe-Nygaard,
Professor, Dr. phil.

Chr. Ostenfeld,
Civilingeniør, Dr. techn.

Jørgen Poulsen,
Civilingeniør, Hillerød

Waldemar Sørensen,
Fuldmægtig, Horsens

Ejnar Thorsen,
Civilingeniør

Sven Tobiesen,
Papirhandler, Esbjerg

»Frit Danmark« udkommer ugentlig og koster 3,30 Kr. Kvartalet. Abonnement kan tegnes gennem Postvæsenet og de lokale Frit Danmark-Grupper eller direkte gennem Ekspeditionen, hvorefter Postopkrævning bliver udsendt. Løssalgpris: 30 Øre